

Școala din Leordeni

Știința de carte în această localitate era cunoscută cu mult înainte de a fi organizat învățământul rural. Printre știutorii de carte de aici, trebuie să-i menționăm pe boierii originari de aici, pe preoții și țârcovnicii bisericilor ș.a. Cei trei mari boieri originari din Leordeni, Luca, Fiera și Stroe Leurdeanu, se numără, desigur, printre acești știutori. De reținut că atât Fiera, cât și fiul său Stroe, au deținut dregătoria de mare logofăt, funcție care-i îndreptățește să fie considerați între cei mai buni cunoscători de carte din Țara Românească¹. Cei trei preoți, Constantin, Mihai și Ivașcu, care în anul 1810 slujeau la biserica din Leordeni, cu hramul Sfântul Gheorghe, erau menționați în catagrafia din acest an ca „bun învățat”. Aceeași calitate este consemnată și în dreptul lui Constantin, de 13 ani, fiul preotului Constantin².

După terminarea sărbătorilor din iarna 1838-1839, candidatul de învățător din Leordeni, al cărui nume nu-l cunoaștem, a deschis școala care la 2 aprilie era frecventată de 20 de elevi. Documentele înregistrează, la 5 mai 1841, candidat de învățător pe Ghiță Chircoci, în vârstă de 23 de ani, însurat, fiu de sătean, aflat în funcție și la 15 decembrie 1843. Începând cu 1 ianuarie 1845, candidat este Matei Dinu, în vârstă de 21 de ani, necăsătorit, fiul unui sătean. În această perioadă, satul Leordeni avea 120 de familii care urmau să plătească cei 2 lei, fiecare, pentru candidatul de învățător. Matei Dinu s-a aflat pe lista întocmită de profesorul Școlii Normale din Câmpulung, Ioan Brezoianu, la 9 iunie 1847, înaintată Eforiei Școlilor, pentru a primi atestat de învățător. Acesta a funcționat la școala din Leordeni până în 1848, când, după înfrângerea Revoluției, școlile din țară au fost închise.

Sătenii aveau obligația să plătească pe candidați sau învățători, dar și să construiască localul de școală și să-l întrețină. Satul Leordeni este menționat într-un document din 18 mai 1842 ca având clădire de școală, construită din nuiele, cu o singură încăpere, având dimensiunile de 7 stânjani și 6 palme - lungime, și 5 stânjani și 7 palme - lățime, iar învățătorul locuia în local. Clădirea costase 3.395 de lei și mai rămăsese suma de 400 de lei asupra lui Ion Cârneli³.

Închise în anul 1848, din cauza înfrângerii Revoluției de la 1848, școlile au fost redeschise în anul 1857, prin hotărârea guvernului țării. Însă cea din Leordeni urma să se înființeze abia în anul 1859, așa cum reiese dintr-un tabel din 28 septembrie. La această dată, satul avea 181 de familii; aflat pe moșia Marghioalei Golescu, localul avea trebuință de puțină reparație, iar „învățătoru se prepară”⁴.

În perioada 28 noiembrie 1860-1 aprilie 1868 școala este slujită de Ion Bănuță, poreclit „cărțuță” (de la carte), care la examenul de candidat a primit calificativul „bine” și în 1862 octombrie 20 se află printre cei 40 care meritau numirea definitivă. Institutul Școlii primare din Câmpulung, Procopie Constandinescu, face raport la Eforie, la 1 mai 1862, pe baza constatărilor făcute în timpul inspecțiilor la școli, în anii 1861-1862, prezentând date despre învățători, numărul elevilor și stadiul pregătirii. Despre Ion Bănuță spune că-și îndeplinea îndatoririle „prea bine”, progresul elevilor notat cu „bine”; frecventau școala 16 băieți și 7 fete, însă un număr mare de copii de vârstă școlară, 38 de băieți și 42 de fete, nu mergeau la școală⁵.

Revizorul Ursescu, pe baza inspecțiilor pe care le-a făcut școlilor în lunile martie și aprilie 1867, face raport la minister. Despre școala din Leordeni, menționează următoarele: învățător este Ion Bănuță, capacitatea „bună”, are 20 de băieți în clasa I și 10 băieți în clasa a II-a, copiii de vârstă școlară, 25 de băieți și 32 de fete; clădirea școlii se prezintă în stare bună; obiectele studiate: silabisire, caligrafie, rugăciuni, scriere, istorie sacră, catehism.

Revizorul C. Codreanu, într-un raport către minister din 8 octombrie 1868, arată că „de la Târgoviște spre Pitești” starea școlilor este rea, iar primarii sunt nepăsători. La Leordeni a găsit pe primarul Alesse Văicanu și pe învățătorul Ioniță Bănuță, care începuse școala la 1 septembrie cu 18 elevi și „fiindcă i-am aflatu și pe unulu și pe altulu în bună orânduială, le-am mulțumitu”⁶.

¹ Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV-XVII*, Editura Enciclopedică Română, București, 1971, p. 202-206.

² Biblioteca Academiei Române, ms. 4036.

³ DANIC, fond Vornicia din Lăuntru, dos. 5390/1838, IVA, f. 294-303.

⁴ Spiridon Cristoea, *Contribuții la cunoașterea învățământului public sătesc în județul Muscel, între anii 1838-1848* (în continuare: *Contribuții...*), în „Studii și comunicări”, Muzeul Pitești, V/1980, pag. 277, 280, 283, 287, 291, 296, 299.

⁵ DANIC, fond MCIP, dos. 852/1863, f. 3-4, 25-26; 827/1865, f. 47; Spiridon Cristoea, Ștefan Trâmbaciu, *Aspecte ale învățământului public sătesc în fostul județ Muscel, între anii 1857-1864* (în continuare: *Aspecte...*), în „Studii și comunicări”, Câmpulung Muscel.

⁶ DANIC, fond MCIP, dos. 21/1867, f. 6-9; 379/1868, f. 286, 288.

În general, rezultatele activității învățătorilor nu erau mulțumitoare, dar și fluctuația acestora era mare: unii erau îndepărtați ca necorespunzători, alții plecau de bunăvoie, considerând munca prestată neplătită corespunzător sau nepotrivită pentru ei. Într-un raport către minister din anul 1868, revizorul afirmă că învățătorii „școalelor sătești sunt în realitate foarte slabi pentru misiunea lor și nu se pot găsi îndeajuns, nici mai buni”. Începând cu 1 iunie 1869, învățător al școlii devine Demetru (Dumitru) Slăvescu, despre care revizorul spune: „are conduită mijlocie, frecventează școala 21 de băieți, cu progres mijlociu”, numărul copiilor de vârstă școlară era de 55, iar clădirea se afla în stare bună. În luna mai 1871, revizorul raportează următoarele ministerului: școala este frecventată de 51 de băieți și 4 fete, progresul făcut de elevi la învățatură este de „mijloc”, iar „după lege” ar fi trebuit să urmeze școala 55 de copii. În general, datele care se transmiteau la minister nu aveau acuratețe și logică. După cum se poate vedea, numărul copiilor de vârstă școlară era de 55, iar al celor ce frecventau școala tot 55 (51 de băieți și 4 fete): aceasta a fi însemnat că toți copiii de școală urmau cursurile, și că numărul fetelor ar fi doar de patru de vârstă școlară.

Ca și predecesorul său, D. Slăvescu a fost lăudat de către revizor, propunând ministerului să se aducă mulțumiri școlilor din Leordeni, Vrănești, Topoloveni și Golești din plasa Podgoria, pentru că a găsit la școli „de la 40 până la 56 de elevi, pe învățătorii lor serios ocupați cu prelegerile și localele în stare mulțumitoare”. Deși lăudat, învățătorul nu se prezentase la timp pentru deschiderea cursurilor anului 1871-1872. Același lucru îl constată revizorul și în toamna anului 1872, de aceea, la 28 septembrie, informează ministerul că a absentat de la școală o lună de zile „fără să aibă concediu și fără motiv legal, nevenind la școală nici până azi”, propunând să fie considerat demisionat începând cu 1 septembrie 1872. Postul rămas vacant, ca și altele, a fost scos la concurs pe 21 noiembrie 1873, însă nu s-a prezentat nici un candidat. Pentru acoperirea locurilor vacante din județe, revizorii au primit ordin să numească seminariști și elevi normaliști fără concurs. Pe această bază, revizorul D. Petrescu a recomandat prefecturii pe preotul Petre Dobrescu „spre a-i da numirea provizorie de învățător gr. II la școala din comuna Leurdeni, cu începere de la 1 ianuarie 1874”. Deși lucrurile păreau rezolvate, la 31 august 1874, revizorul propune ministerului să fie puși în disponibilitate cinci învățători pentru motivele: „N-au făcut progrese cu elevii, n-au trimis situația școlară la finele anului, n-au fost la conferință, lipsesc de la școală și pun înlocuitori nepotrivii”. Despre cel din Leordeni, care se afla printre cei cinci, mai menționează că la revizia din mai 1874, „nu avea nici catalogul de elevi din școală și copiii nu știau nici rugăciunile cele mai simple, precum nici scrierea numerelor”. Ministerul, la 11 septembrie, răspunde că „opinăm a se aproba punerea în disponibilitate a acestor 5 învățători, [...] publicându-se concurs pe ziua de 20 octombrie viitor”, pentru locurile rămase vacante, începând cu 1 august 1874.

La 21 octombrie 1874, ministerul informează pe revizor că în urma concursului din 20 octombrie, la școala din Leordeni a fost numit Ion Alexandrescu, de 19 ani, care a obținut nota 7,16⁷.

În anul 1875 „comunele au fost întrunite conform legii comunale” și, astfel, de Leordeni aparțineau „cătunele”: Leordeni (cu școală de gradul II), Moara Mocanului, Goleștii-Badii (cu școală de gradul II), Topoloveni, Cărcinov, Inurile⁸.

Între timp, învățătorul Ion Alexandrescu s-a mutat la Gorgani și revizorul a propus, la 14 ianuarie 1876, pe Apostol Lăceanu de la școala din Golești în locul pr. Petre Dobrescu „care să rămână în disponibilitate, ridicându-se școala aceasta la gradul I, iar cea din cătunul Golești să se deducă la gradul II;”. Propunerea a fost acceptată de minister. Revizorii urmăreau permanent activitatea școlară și se împotriveau oricăror motive care aduceau prejudicii procesului de învățământ. Astfel, C. Alessandrescu raportează ministerului că a găsit elevi lipsă la școala din Ștefănești, în ziua de 20 martie 1887, deoarece se aflau la gară, la ordinul primarului, „pentru a întâmpina pe suverani”, care treceau prin gara Golești, aflată la 5 km depărtare. La această gară fuseseră aduși și elevii de la Văleni și Văcărești, iar cei de la școlile Goleștii-Badii, Topoloveni, Budișteni și Leordeni se deplasaseră la gara Leordeni. Cere să se interzică acest lucru pe viitor, deoarece elevii pierd ziua de școală și se pot îmbolnăvi pentru că „cei mai mulți sunt goi”, iar pentru onoruri să fie scoși doar cei de la școala Golești și Leordeni, aflate mai aproape de garile respective.

Este interesantă rezoluția pe care o pune Consiliul permanent din minister: „luându-se cunoștință, opinăm a se pune la dosar”. Prin urmare, mai-marii învățământului nu au avut curaj să ia o hotărâre și să-i răspundă revizorului școlar. Nu știm cât timp a stat Apostol Lăceanu, fiindcă pentru perioada Războiului de

⁷ Idem, dos. 379/1868, f. 98; 25/1870, f. 90-97; 19/1871, f. 27; 19/1872, f. 123; 32/1874, f. 5, 96, 120.

⁸ Idem, dos. 18/1875, f. 33.

Independență de la 1877-1878, dar și după, documentele sunt sărace în informații sau lipsesc cu desăvârșire. În orice caz, începând cu 1887, la școala din Leordeni funcționează Petrescu Zoe, care în 1888 avea o vechime de 5 ani, însă nu știm dacă de la început a fost încadrată la această școală⁹.

La 23 august 1887, revizorul face raport la ministru, prin care cere încă un post de învățător, argumentând că sunt peste 100 de copii, 60 de băieți și 40 de fete, iar școala a fost construită „în vara aceasta“, fiind „un localu foarte frumosu și în condițiuni igienic“, adică o sală pentru școala de băieți și o sală pentru școala de fete. Ministerul a răspuns că nu sunt fonduri, însă va avea în vedere pentru viitor.

Pentru ocuparea posturilor vacante, „aspiranții“ erau supuși unui examen care avea loc în capitala județului, în fața unei comisii alcătuite din revizor, medicul primar al județului și directorul școlii primare de băieți din reședința de județ. Obiectele de examinare erau: limba română, religie, geometrie, drept administrativ, pedagogie, științe naturale, geografie, istoria românilor, igiena, aritmetica, geografia, arta veterinară, agricultura. Cei ce promovau examenele primeau titlul de învățător provizoriu, până deveneau titulari, apoi, pe baza altor examene și inspecții la școală, primeau gradul II și I¹⁰.

Revizorul, la 21 august 1888, face raport la minister, cerând separarea școlii de băieți de cea de fete, menționând că permanent sunt 100-140 de copii școlari în comună; „Dacă veți aproba, atunci să permutați pe învățătorul Ion Diaconescu de la Budișteni pentru băieți, rămânând doamna Zoe Diaconescu, actuala titulară a școlii mixte din Leordeni ca învățătoare pentru fete“. Ministerul a răspuns că se va avea în vedere pentru dispunerea de fonduri. După o altă intervenție, din 16 octombrie, răspunsul a fost că nu sunt fonduri.

Dar, începând cu 1 noiembrie 1899 s-a aprobat al doilea post pe care a fost transferat Ion Diaconescu¹¹ de la școala Budișteni, pentru școala de băieți, iar Zoe Diaconescu, fostă Petrescu, a rămas pentru școala de fete. Acești doi învățători, soții Diaconescu, s-au dedicat școlii, obținând rezultate bune și foarte bune¹².

Revizoratul școlar județean, la 12 septembrie 1899, trimite circulară la școli cu lămuriri date de minister prin Buletinul oficial nr. 115 din mai 1898, în legătură cu predarea materiilor la școlari pe divizii. Elevii erau împărțiți pe trei divizii: clasa I forma divizia I, clasele II-III formau divizia a II-a și casele IV-V, divizia a III-a. În anul școlar 1899-1900, urmau să se predea elevilor din diviziile II și III materiile „sub titlul anului I“; în anul 1900-1901, acelorași divizii li se vor preda materiile „sub titlul anului II“. Deci, într-un an, materiile din anul I, iar în celălalt an materiile din anul II, apoi iarăși cele din anul I, urmate de cele din anul II și tot așa mai departe. Dirigintele Ion Diaconescu, la 8 ianuarie 1900, trimite adresă la primărie prin care face cunoscute nevoile școlii: să se închidă grădina școlii cu ulucă; să se construiască un puț de piatră pentru școală și primărie, fiindcă în acel moment se lua apă de la alte puțuri, „dând naștere la diferite certuri“ (preotul Marin Busuiocescu a spart donițele de lemn cu care servitorul școlii ducea apă pentru elevi); să se procure două sobe de teracotă și două icoane pentru sălile de clasă; să se vopsească băncile, catedrele, ușile și ferestrele din ambele săli, precum și mobilierul din cancelarie și biblioteca școlară, să se procure un topor și ferăstrău pentru tăiatul lemnului de foc; să se asigure locuința dirigintelui contra incendiului, pentru valoarea de 3.000 lei; să se procure jgheaburi și burlane pentru localul școlii și locuința dirigintelui.

La 28 februarie 1900, revizorul trimite circulară la școli, prin care anunță că Inspectoratul școlar a hotărât „instituirea cercurilor culturale“, având ca scop: a) desăvârșirea profesională a învățătorilor; b) cultura săteanului. Se face precizarea că întrunirile învățătorilor pe cercuri au loc o dată pe lună, în prima duminică, când se vor ține două feluri de conferințe: a) unele didactice (predarea de lecții), b) altele relative la cultura săteanului.

Prefectura a dispus ca autoritatea comunală să pună la dispoziția învățătorilor căruță sau cal pentru deplasarea în localitatea unde are loc cercul. Cercurile se țineau pe rând, în fiecare școală care făcea parte din cercul respectiv. Deoarece părinții elevilor aveau nevoie de sprijinul lor la recoltatul produselor câmpului toamna, învățătorul, cu acordul primarului și avizul revizorului școlar, în fiecare an, la finele lui septembrie sau începutul lui octombrie, lua „vacanță regională“ între 5 și 8 zile. Aceste zile erau recuperate la finele anului școlar¹³.

⁹ Idem, dos. 22/1876, f. 18, 37; 48/1887, f. 57.

¹⁰ Idem, dos. 48/1887, f. 82.

¹¹ Ion Diaconescu, care era originar din părțile Câmpulungului, a avut trei băieți și o fată. Băiatul cel mare, Constantin, a ajuns avocat, următorul, Nicolae, a ajuns general, al treilea, Paul, a ajuns căpitan comandor, iar fiica, Virginia, căsătorită Dălăbănescu, a fost profesoară. A murit în 1924.

¹² Idem, dos. state de plată, 315/1887, 267/1888, 211/1890, 292/1891, 48/1888, f. 60, 63, 70.

¹³ ANDJA, fond Școala Leordeni, dos. 17/1899, f. 19; 18/1899, f. 5-6, 9, 12, 14, 29, 33, 44, 45, 68, 73-75, 83.

La 14 ianuarie 1898, dirigintele școlii face cunoscut revizorului școlar că proprietarii din comună au dat școlarilor ofrande de Crăciun: Nicolae Crețulescu, 50 de lei; Ana Al. Em. Lahovari, născută Crețulescu, 133 de perechi de ciorapi de lână; Nicolae Gussi, câte 1 leu la 7 elevi și 2 eleve; prefectul a dat 5 lei din „fondul balurilor cu tombolă date în Câmpulung“, pentru a se cumpăra câte o pereche de opinci la cinci copii săraci; funcționarii gării locale au anunțat că vor da un „bal deschis în comună“ în folosul elevilor săraci.

Examinarea elevilor de clasa a V-a, în anul școlar 1899-1900, s-a făcut pe centrul Leordeni, în zilele de 4-6 iunie, la care au participat școlile din Leordeni, Budișteni, Ciulnița, Glâmbocel, Goleștii-Badii, Topoloveni, Călinești, chiar de către revizorul școlar. Elevii erau împărțiți pe divizii: clasa I forma divizia I, clasele II-III formau divizia a II-a și clasele IV-V, formau divizia a III-a; la divizia I preda învățătoarea Zoe Diaconescu, iar la divizia II și III, dirigintele Ion Diaconescu. După examinare, dirigintele a înaintat la revizor raport cu privire la anul școlar încheiat. În anul școlar 1899-1900, au fost înscriși 110 băieți și 46 de fete, iar la finele anului a fost următoarea situație:

	Înscriși		Retrași		Au urmat regulat		Prezenți la examene		Au promovat	
	B	F	B	F	B	F	B	F	B	F
cls. I	41	25	5	6	34	16	36	19	13	3
cls. II	34	14	3	1	31	9	31	13	24	8
cls. III	14	2	4	–	10	2	10	2	10	2
cls. IV	16	5	1	–	14	5	14	5	11	5
cls. V	5	–	–	–	5	–	5	–	5	–

Privind această statistică, se pot trage câteva concluzii: școala avea un număr mare de elevi, numărul fetelor înscrise era mai mic decât al băieților, promovabilitatea celor de clasa I era scăzută și mai bună în clasele mari. Despre sănătatea elevilor, menționează că unii au fost bolnavi de friguri, răceală și diaree. Localul, „prin transformarea făcută, este destul de încăpător, dirigintelui i s-a construit locuință aparte“; mobilierul se compune din: bănci sistematice, două catedre uzate, două table bune și sistematice, o bibliotecă bună dar mică, un dulap pentru arhivă, un dulap pentru corpuri geometrice, un vas de apă; zestrea didactică: globuri, hărțile continentelor, ale României vechi și noi, colecția corpurilor geometrice, câteva unități de măsură, modele de relief pentru „intuițiunea noțiunilor geografice“, tablouri intuitive, tablouri de religie „un număr însemnat de cărți care formează biblioteca populară, înființată de această școală în anul 1899“. Despre învățători, arată că amândoi au participat la conferințele generale organizate la Câmpulung, ca și conferințele cercului cultural al cadrelor didactice, iar el, dirigintele, a participat la cursurile de viticultură, ținute la pepiniera din Goleștii-Badii, între 15 și 30 octombrie 1899, 15 și 30 martie 1900; de asemenea a participat la „cursuri de pomărit și stupărit“, la Cugir - Transilvania, în luna iunie, fiind ales de Ministerul Instrucțiunii.

În octombrie 1900 apare al treilea post la „Leordeni mixtă“ pe care a fost încadrată Elena Georgescu, căsătorită Șetrăreanu, iar din octombrie 1901, postul este ocupat de Elena Șendelariu până la finele anului școlar 1904-1905, când este înlocuită de Grigore Vișinescu; din octombrie 1906, acesta este înlocuit de pr. Vasile Gh. Breazu, iar cu 1 septembrie 1902 este transferat la Leordeni Constantin Gh. Breazu. Începând din 1903, școala este numită „Nicolae Crețulescu“, după numele proprietarului din Leordeni. În toamna anului 1906, s-a creat Inspectoratul Militar General Școlar, la nivel de județ era inspectorat județean și la plase, subrevizorate. Școlile de care ne ocupăm în această lucrare, la această dată, făceau parte din plasa Leordeni și aparțineau de Subrevizoratul III - Călinești. Scopul acestei structuri cu caracter militar era să-i obișnuiască pe băieții școlilor cu anumite mișcări. Subrevizoratul școlar Călinești era condus de plutonierul S. Gheorghiu, iar Revizoratul Școlar Militar al județului Muscel era condus de căpitanul Ștefan Costescu. Fiecare școală avea câte un instructor care făcuse armata; la Leordeni era soldatul dorobanț Gheorghe Costache. În urma inspecției pe care a făcut-o la școala Leordeni, căpitanul menționează următoarele în procesul verbal: școala este mixtă, cu clase de la I la IV, are trei învățători, „toți poartă costumul orășenesc“, sunt 48 de elevi, localul are două saloane; „uniforme și-au făcut toți“ băieții; instructorul a fost apreciat „ca cel mai bun“ dintre cei inspectați¹⁴.

La 28 februarie 1910, revizorul face cunoscut Inspectoratului Școlar al Circumscripției IV - Pitești

¹⁴ Idem, fond Inspectoratul școlar Județul Muscel, dos. 1/1901, f. 18, 1/1900, 1/1902, f. 34, 1/1906, f. 2, 14, 150; 1/1907, f. 123; 1/1908.

că institutorul Ion Diaconescu de la Leordeni a fost numit revizor școlar clasa a II-a, începând cu 15 februarie 1910 și la școală va fi suplinit de Petre Mihăilescu, fiind și diriginte al școlii; din 25 ianuarie 1911 era suplinit de Alexandru Ciucă până la începutul anului școlar 1911-1912, când revine la catedră Ion Diaconescu; alături de el continuă să funcționeze Zoe Diaconescu și C. Breazu. Începând cu septembrie 1912, este numit învățător la Leordeni Dumitru Mihalache, școala primind postul IV.

În vara anului 1916, România a intrat în Războiul pentru Reîntregire, la care au participat și mulți învățători, unii dintre ei pierzându-și viața pe câmpul de luptă, așa cum s-a întâmplat cu Dumitru Mihalache din Leordeni, care era suplinit la școală de Gheorghita Mihalache. A mai suplinit în timpul războiului și Carolina Zamfirescu, iar postul lui Dumitru Mihalache va fi ocupat de Alexandru Ciucă. Mai precizăm că, începând cu noiembrie 1917, Ion Diaconescu ocupă și funcția de secretar al revizoratului școlar până în iulie 1919; soția sa, Zoe Diaconescu, începând cu 1 aprilie 1919, se pensionează, fiind suplinită de Lucreția Corbuleanu și Maria Munteanu. Din septembrie 1919, alături de Ion Diaconescu și C. Breazu, funcționează Ion Bițan și Alexandru Ciucă.

La 10 martie 1920, directorul Ion Diaconescu face raport la revizor pentru a se aproba postul V, deoarece numărul copiilor crescuse mult. Acesta s-a aprobat începând cu 1 octombrie 1921, când s-a reînființat școala de fete, învățătoare fiind Elisabeta Chițescu (Moșoianu). Învățătorii școlii de băieți erau Ion Diaconescu, C. Breazu, Marin Chivu, Alexandru Ciucă. Din septembrie 1924 este încadrat C. Bustea în locul lui Ion Diaconescu, pensionat.

În anul școlar 1926-1927, alături de C. Breazu - director, și Alexandru Ciucă, funcționau ca învățători preotul Nicolae Neagoe și Nicolae Moșoianu. În anul 1929, Alexandru Ciucă este suplinit de Aurel Mateiu, Elisabeta Chircoci, iar preotul Nicolae Neagoe, de Marin Teodorescu și C. Nicolescu¹⁵. După cum se poate vedea, fluctuația cadrelor didactice pentru ocuparea unor posturi era destul de mare, fapt ce avea și urmări negative asupra instrucției și educației elevilor.

Medicul de plasă avea obligația să inspecteze ritmic instituțiile și mai cu seamă școlile aflate pe raza sa de competență. Constatările și măsurile pe care le lua în caz de necesitate erau consemnate în registre de inspecție. La 19 mai 1900, inspectează școala din Leordeni și menționează următoarele: „Localul este în condițiuni, asemenea și mobilierul care este nou și după cerințele actuale”; „sub raportul condițiunilor igienice: bună și bine întreținută”; „apa de băut se ține într-o puțină cu cana, însă „apa nu este tocmai bună”; înfățișarea și starea de sănătate a școlărilor bună”. „Este trist că o asemenea școală nu are un puț propriu”. La inspecția din 28 septembrie 1909, găsește că „este prea mică încăperea pentru numărul copiilor”. În privința stării de sănătate se fac următoarele mențiuni: la 14 iunie 1906 erau mulți elevi lipsă de la școală, din cauza tusei convulsive; la 13 mai 1910, câțiva erau bolnavi de bronșită, iar în sat era epidemie de tuse convulsivă; la 18 octombrie 1920, în localitate era epidemie de febră tifoidă¹⁶.

Localul de școală era neîncăpător și începuse să se degradeze. S-a pus problema extinderii, astfel că Serviciul Tehnic al Județului Muscel, la 28 noiembrie 1913, trimite școlii „proiectul de adaos a unei săli de clasă și o latrină”, teren pentru extindere fiind suficient. În același timp, s-au făcut demersuri pentru construirea unei clădiri cu patru săli de clasă și cancelarie, care se ridica la suma de 32.500 lei, plus o latrină în valoare de 2.000 de lei.

Serviciul Tehnic al județului informează prefectura, la 6 martie 1914, că „localul actual de școală, cu două săli de clasă din Leordeni, este construit în 1887 și că nu este după tipul Casei Școalelor”.

La 3 ianuarie 1916, primăria din Leordeni face raport la prefectură, cerând planificarea comunei pentru construirea unui local cu patru săli de clasă „comuna fiind una din cele mai frumoase din toate punctele de vedere, având și o populație în majoritate mai cultă”, iar localul este „vechi, uzat, neigienic și neîncăpător”, având doar trei săli de clasă, a patra fiind închiriată. Rezoluția prefecturii a fost favorabilă: „Se va prevedea a se construi un local de școală anul acesta în Leordeni, făcându-se demersurile necesare”. La 6 iulie 1916, se constituise un comitet pentru construirea școlilor Băila și Leordeni, format din: Virgiliu N. Gussi - președinte de onoare, I. Diaconescu - președinte activ, G.P. Sulescu - casier, Marin Bordea - delegat, M.O. Militaru - primar, preotul I. Adrian, Gheorghe Vânătoru, Gh. Albescu - membri¹⁷.

În urma demersurilor, Casa Școalelor scrie Prefecturii, la 11 februarie 1916, că pentru a se aproba localul, să se lămurească mai întâi chestiunea terenului pe care să se clădească. Face precizarea că nu se acceptă schimbul cu Banca Populară, fiindcă dirigințele trebuie să stea lângă școală, iar aceasta să fie

¹⁵ Idem, dos. state de plată, 1/1909, 1-2/1910, 3/1912, 1/1915, 2-3/1916, 14/1917, 2-3/1918, 1-2/1919, 4/1921, 3/1923, 2/1924, 3/1926, 8/1928.

¹⁶ Idem, fond școala Leordeni, dos. 183/1900, f. 1-7.

¹⁷ Idem, fond Prefectura Muscel, dos. 7/1913, f. 6.

„departe de localuri șgomotoase“. Banca Populară oferise școlii un teren „mai la vale de actuala școală“, în suprafață de 3.410 m², în schimbul grădinii școlii în mărime de 1.500 m²; localul de școală existent „ar rămâne pentru o școală de dogărie, iar locuința dirigintelui ar rămâne cu aceeași destinație“.

Ca urmare, după o săptămână, primăria face cunoscut prefecturii hotărârea Consiliului Local de a dărâma localul vechi de școală, precum și locuința dirigintelui și, astfel, noul local să se ridice pe locul acestora.

Este de menționat faptul că Alexandru Gussi, proprietar din Leordeni, ajuns prefect al județului Covurlui (Galați), trimite la 28 aprilie 1916 telegramă prefectului de Muscel, cu următorul conținut: „Ministerul aprobând construirea de noi localuri de școli, rog faceți ca pe tablou să fie negreșit trecută și școala din Leordeni - Muscel, care a devenit neîncăpătoare și ruinată. Mulțumiri“.

Prefectul de Muscel, încă din 27 februarie 1916, a cerut medicului primar al județului, inginerului-șef al județului, revizorului școlar și primarului local, să se constituie în comisie pentru a studia terenul destinat localului de școală. Pe 14 mai prefectul trimite Casei Școalelor „schița de plan, procesul-verbal de alegerea terenului pe care urmează a se construi noul local de școală“.

Terenul ales avea doar 2.400 mp, la care urma să se adauge 600 mp, suprafața oborului comunal, pe care trebuia să-l cedeze comuna. Însă comuna, la 13 august, informează pe prefect că nu poate ceda oborul, fiindcă se află lângă primărie, asigurându-se în felul acesta paza animalelor ce intră în obor. Mai arată că nu este de acord cu demolarea clădirii vechi pe care ar vrea să o transforme într-o școală de meserii sau grădiniță de copii, fiind clădire solidă, spațioasă și evaluată la 20.000 de lei. În același timp arată că se pot găsi terenuri de mărimea solicitată de Casa Școalelor, la diferiți cetățeni din localitate.

Între timp se constituise un comitet școlar pentru construirea școlii, format din: Ion Diaconescu, învățător, președinte, casier G.P. Sulescu - primar, președinte de onoare Virgiliu N. Gussi - proprietar din comună, secretar Ion I. Moșoianu - notarul comunei¹⁸. Lucrurile nu s-au desfășurat potrivit dorințelor, deoarece România, începând cu august 1916, a participat la Primul Război Mondial. Anul școlar 1917-1918 s-a încheiat cu examenul elevilor din clasa a IV-a desfășurat între 3 și 6 iulie, clasa fiind compusă de „institutorul“ Ion Diaconescu. Situația elevilor a fost următoarea: înscriși 26 de băieți și 17 fete, cu frecvență regulată 22 de băieți și 8 fete, prezenți la examen dintre aceia 19 băieți și 11 fete, prezenți la examen dintre cei ce frecventează neregulat un băiat și o fată, au absolvit 17 băieți și 7 fete, între aceștia au primit calificativul foarte bine 13, bine 10 și 1 mediu; au rămas repetenți dintre cei care s-au prezentat la examen trei băieți și cinci fete. Obiectele de studiu au fost următoarele: scriere și exerciții gramaticale, citire, memorizare, compunere, aritmetică, religie, istorie, geografie, științe, caligrafie, desen, cânt, gimnastică, lucru manual; la acestea se adaugă purtarea¹⁹. În procesul-verbal încheiat la 6 iulie 1918 se dau și alte informații „Școala funcționează în două localuri, cel propriu care are geamurile sparte și o sală cu pereții și tavanurile surpate, căci a fost grajd de cai la invazia dușmanului, și de atunci nu s-a mai reparat și localul care în trecut a servit drept locuință dirigintelui, având sălile neîncăpătoare pentru populația școlară. E neapărată nevoie să se construiască aici noul local proiectat în anii trecuți. Mobilierul cel vechi a fost ars de armatele de ocupație. S-au construit bănci noi cu banii colectați prin eforia școlară“. Revizorul mai arată că sunt elevi bolnavi de variolă și scabie, alții îngrijesc părinții bolnavi de tifos exantematic „care a făcut pe aici adevărate ravagii, lăsând și case pustii“. Cele patru posturi ale școlii erau ocupate de următorii învățători: Ion Diaconescu - diriginte, Constantin Breazu, Alexandru Ciucă și Zoe Diaconescu. Având patru posturi, școala era considerată de „tip urban“ sau cu „program urban“²⁰.

Medicul de plasă inspectează școala din Leordeni pe 18 octombrie 1920 și găsește localul impropriu pentru funcționare; la 4 octombrie 1921, menționează în procesul-verbal că localul este într-o stare de degradare așa de pronunțată, încât orice reparație este zadarnică, la fel și mobilierul; iar pe 30 decembrie 1922, consemnează următoarele: „soabele nu funcționează bine, temperatura prea joasă, așa că copiii sunt expuși la diferite maladii: bronșite, gripă. Localul este în stare insalubră²¹“.

Revizorul Codin Rădulescu face inspecție la școală pe 29 mai 1922, cu scopul de a se hotărî „construirea unui local de școală cu patru săli pentru școala de băieți, iar cea veche, după amenajare, să fie pentru școala de fete“. Comitetul școlar, condus de dirigintele școlii Ion Diaconescu, „omul de jertfă și de muncă - apreciază revizorul - care e un adevărat apostol pentru comuna Leordeni“, a obținut gratuit de la Banca Populară „Muncitorul“, înființată în anul 1901 prin stăruința învățătorului, terenul necesar cu

¹⁸ Idem, dos. 76/1913, f. 1-19.

¹⁹ Idem, fond Școala Băila, dos. 1/1912, f. 2.

²⁰ Idem, fond Școala Leordeni, dos. 184/1919, f. 1-9.

²¹ Idem, dos. 183/1900, f. 7-9.

suprafața de 3.465 m². Donația se făcuse prin aprobarea consiliului și administrației din 28 mai 1922. Revizorul școlar menționează în procesul-verbal și rezultatele obținute de elevi la orele de lucru manual sub conducerea învățătorilor (I. Diaconescu - institutor rural, Alexandru Ciucă, C. Breazu, Marin Chivu): jucării de copii, împletituri de rafie și de răchită, perii, îmbrăcat sticle, coșulețe frumoase, iar la școala de fete, condusă de Elisabeta Moșoianu, cusături naționale, „croșetături“, împletituri și coșulețe de rafie. Mai consemnează că de curând s-au pus „bazele bibliotecii Nicolae Crețulescu și bazele unei societăți corale“.

La data de 22 iunie 1922, comisia constituită pentru verificarea terenului destinat construirii școlii (medicul-șef al județului, revizorul școlar, inginerul-șef al Serviciului Tehnic județean, președintele comitetului școlar și primarul comunei) a constatat că terenul este foarte bun²². În procesul-verbal întocmit de comisie, se precizează: „Terenul în întindere de 3.670 m², situat între șoseaua națională, Ana Lahovari, Dumitru Ion Ilie și moștenitorii Marița Busuiocescu, pe care l-a oferit consiliul de administrație al Băncii Populare «Muncitorul» sub rezerva ratificării adunării generale, este foarte bun pentru școală: „sănătos, în poziție bună și bine expus și suficient“²³.

La 16 august 1922, dirigintele școlii, I. Diaconescu, președintele comitetului școlar, informează prefectura că se dorește ca noul local să aibă, pe lângă cele patru săli de clasă și cancelarie, „o sală pentru bibliotecă și o sală pentru un muzeu școlar absolut trebuincioase“. Deși își dădea seama de suma cheltuielilor, arată că se mai dorea și sală pentru lucru manual și gimnastică, deoarece mobilierul, tot mutându-se, se deteriorează. Revizorul Codin Rădulescu făcea inspecție des la Leordeni, pentru a sprijini demararea lucrărilor. La 24 august 1922, consemnează următoarele în procesul-verbal: în comună se află două localuri în construcție, unul cu patru săli de clasă, cancelarie, săli pentru muzeu școlar, bibliotecă, baie și o sală de lucru manual, în centrul comunei, pentru băieți (cel vechi urma să se amenajeze pentru școala de fete); se construia din cărămidă, cu fundații și soclul de beton și piatră la fațadă“, iar al doilea, în satul Băila²⁴.

La 30 august 1922, prefectul, prin telegramă, cere „conductorului“ de la Topoloveni să traseze de urgență clădirile de la Leordeni și Băila. Școala de băieți și cea de fete își desfășurau activitatea tot în clădirea veche care avea nevoie de reparații: „Locuința dirigintelui de pe lângă localul de școală Leordeni centru, care actualmente servește ca sală de clasă și cancelarie, are nevoie de 12 mc lemn de plop din care să se scoată 50 mii șită, cu care să se învâlească și 3 mc lemn de brad, cu care să se facă gergevelele la localul vechi de școală“, se arată într-un raport al directorului școlii către prefectură, din 26 iulie 1922. Directorul școlii s-a îngrijit de școală din toate punctele de vedere, de aceea a avut și rezultate bune și a fost apreciat de către superiori. În calitatea sa de președinte al comitetului școlar comunal, învățătorul Ion Diaconescu a intervenit la Consilieratul Agricol Muscel, la 24 noiembrie 1922, pentru schimbarea terenului de cultură, care era impropriu, cu lotul demonstrativ, care prezenta condiții avantajoase. La 5 decembrie 1922, Prefectura Muscel este anunțată că Direcția Funciară din Ministerul Agriculturii „a aprobat cererea d-lui diriginte al Școlii de la Leordeni și Băila“²⁵.

Efortul pentru construirea noului local de școală începe să devină realitate. La 2 ianuarie 1923, comitetul școlar anunță prefectura: „Clădirea s-a început, se fac lucrări pregătitoare“. Clădirea urma să se realizeze cu fonduri obținute prin împrumut, ajutoare de la prefectură, persoane particulare, bugetul comitetului școlar, bugetul primăriei, multe zile de prestație efectuate în beneficiul școlii și zile „de lucru de mână și căruțele, gratuit oferite de săteni“.

Anul școlar 1922-1924 s-a încheiat cu susținerea examenului de absolvire a clasei a V-a, care a avut loc între 27 și 30 iunie, pe centrul Leordeni, de care aparțineau și școlile din Glâmbocel, Budișteni, Schitu Budișteni, Băila, Ciulnița și Prundu. Populația școlară a școlii din Leordeni era de 101 băieți și 37 de fete: număr mai mic „prin înființarea școlii de fete“, care funcționa doar cu clasa I. S-au prezentat la examenul de absolvire 20 de băieți și 13 fete și au absolvit 16 băieți și 9 fete; 10 au obținut calificativul foarte bine și 15, bine.

Începând cu anul 1924-1925, prin pensionarea directorului Ion Diaconescu, școala va fi condusă de Constantin Breazu. Școala de băieți, numită și mixtă sau nr. 1, avea patru posturi pe care erau încadrați învățătorii: C. Breazu, Alexandru Ciucă, preotul Nicolae Neagoe și Constantin Braslă (detașat în locul lui Marin Chivu, la rândul-i detașat la altă școală); în anul următor este încadrat Constantin Braslă, care conduce clasa a V-a cu 60 de elevi, înlocuit de N. Moșoianu.

²² Idem, dos. 184/1919, f. 18-20.

²³ Idem, fond Prefectura Muscel, dos. 67/1922, f. 1-4.

²⁴ Idem, fond Școala Leordeni, dos. 184/1919, f. 200, 201.

²⁵ Idem, fond Prefectura Muscel, dos. 67/1922, f. 6, 12, 17, 20.

Începând cu anul școlar 1927-1928, școala avea cursul suplimentar complet, clasele V-VII. În urma inspecției din 15-16 decembrie 1925 revizorul școlar consemnează în procesul-verbal: noul local este aproape gata, are „două etaje“; vechiul local se va amenaja pentru școala de fete; „în fața noului local s-a ridicat frumosul monument al ostașilor din sat, căzuți în război“, pe care se află „și chipul fostului învățător al școlii, scriitorul popular N. Mihalache, care a fost pildă semenilor săi“; mobilierul este vechi, însă bun, materialul didactic se păstrează bine; „s-a pus și începutul unui atelier de lucru manual“, la fel, unui muzeu școlar (datorat lui Alexandru Ciucă) și unei farmacii școlare.

La inspecția din 8 februarie 1928, în afară de părțile pozitive, sunt menționate și minusuri: atelier școlar nu există, „n-are nici unelte, nici teighea“, deși sunt 100 de elevi de curs complementar; aceștia lucrau pe la meșteri particulari (tâmplar, cizmar, dogar, croitor), unde se făcea greu supravegherea. Despre fete se menționează că lucrau sub îndrumarea Elis Moșoianu „care predă și gospodăria și menajul“. Se mai menționează în procesul-verbal că „lucrul manual are slabe rezultate“, la clasele I-IV. După inspecția din 13 noiembrie 1928, revizorul consemnează în procesul-verbal ca fapt pozitiv existența unui bogat material didactic, datorat învățătorului Alexandru Ciucă: „diferite colecțiuni de mamifere, păsări, pești, reptile; o colecție de mineralogie; monede; botanică - diferite semințe și extrase petrolifere, păstrate în vase de sticlă și etichetate; sunt câteva modele de cusături naționale locale, așezate pe planșe; se lucrează la înjgheburile unui muzeu etnografic și școlar“. În final, subliniază că învățătorul Alexandru Ciucă posedă arta de a împăia. Observațiile anterioare cu privire la lipsa atelierului școlar i-au ambiționat pe învățători, astfel că revizorul, în urma inspecțiilor din 21 ianuarie 1931 și 4 februarie 1932, consemnează în procesele-verbale: „Atelierul școlar este condus de maestrul sătean Stavarache Codin, în care lucrează elevii supraprimari“; „se găsește la această școală și o frumoasă expoziție de lucru manual“.

Începând cu anul școlar 1928-1929, procesul de învățământ are de suferit din cauza fluctuației învățătorilor provocată de demisia preotului N. Neagoe și numirea lui Alexandru Ciucă în funcția de subrevizor școlar. Aceștia au fost supliți de Ana Alexiu, Constantin Nicolescu, Aurel Matei, Marin Teodorescu, Elisabeta Chircoci. Din toamna anului 1929 este încadrat N. Moșoianu, dar și acesta ocupă funcția de subrevizor pe diferite perioade, între anii 1935 și 1938. Printre suplinitorii au fost Aurel Popescu, Florica Vijelie, Alexandru Vișinescu. Stabil la școală a fost directorul Constantin Breazu, despre care revizorul școlar Vasile Grama consemnează în procesul-verbal de inspecție din 12 noiembrie 1936 că este „un exemplu de învățător pentru cei din împrejurimi“.

Este de remarcat preocuparea comitetului școlar local pentru instruirea copiilor sătenilor și prin aceasta, ridicarea nivelului de viață al locuitorilor. La 23 septembrie 1924, comitetul, „luând în discuție nevoile locale ale școlii“, a hotărât: „Localul școlii elementare de comerț ce urmează să ia ființă în comuna Leordeni se va amenaja din locuința particulară a domnului I. Rotărescu, picher CFR, situată lângă gară, care are o cameră mai mare ce va servi ca sală de clasă și alte două mai mici, ce vor putea servi de cancelarie etc.“. S-a stabilit să se plătească anual o chirie de 3.000 de lei, iar reparațiile și amenajările să-l privească pe proprietar. Urma să fie anunțat ministerul, căruia să-i ceară mobilierul necesar. Ministerul a aprobat înființarea școlii însă într-un alt local, cel de lângă gară fiind considerat ca nepotrivit, având în vedere apropierea de gară. De aceea, la 4 octombrie 1924, s-a hotărât ca anul școlar 1924-1925 să se desfășoare în casa lui Gheorghe Tomescu, alcătuită din două camere și antreu, care era igienică. Comitetul școlar spera ca în toamna anului 1925, școala primară de băieți să se mute în localul nou, aflat în construcție, iar în locul ei să fie mutată școala de comerț. În procesul-verbal încheiat de comitet, la 5 octombrie 1924, s-a stabilit: „Școala elementară de comerț, înființată de onor minister, ca să poată funcționa, are nevoie de următorul mobilier: 10 bănci a 1,50 m, o catedră, o tablă, 4 scaune, un vas cu apă“ și alte mobile și materiale necesare bunei funcționări. Pentru procurarea acestora, s-a făcut intervenție la minister. Documentele cercetate nu ne spun dacă a funcționat și cât timp. Oricum, intenția comitetului rămâne laudabilă. Greutățile întâmpinate cu ridicarea localului de școală l-au făcut pe comitet să caute și alte soluții. La 20 iunie 1926, banca locală îi oferă suma de 100 de mii de lei pentru „vechiul local de locuință a dirigintelui“, iar pentru terenul de sub clădire, să-i dea terenul pe care îl are banca lângă noul local de școală. Tranzacția propusă, care trebuie aprobată de către prefectură, nu s-a realizat. Localul aflat în construcție a fost vizitat, la 7 mai 1927, de ministrul Instrucțiunii Publice dr. Nicolae Lupu, care a promis să dea banii necesari terminării școlii. Drept răsplătă, în ședința comitetului școlar din 10 iunie, al cărui președinte era Paul Gussi, s-a hotărât „ca un omagiu de recunoștință“, noul local să se numească „Școala Primară de Băieți dr. Nicolae Lupu“²⁶.

²⁶ Idem, fond Școala Leordeni, dos. 184/1919, f. 1-117; 186/1922, f. 21-22; 187/1925, f. 12, 23.

Banii întârziu să sosească, deoarece pe 21 iunie 1927 s-a schimbat guvernul și dr. Nicolae Lupu a primit alt portofoliu. De aceea Constantin Breazu, directorul școlii, s-a adresat prefectului la 8 august: „Am onoare a vă ruga să binevoiiți și să stăruiiți pe lângă domnul Ministru al Instrucțiunii să se ordonanțeze suma de lei 389 mii ce domnul dr. Nicolae Lupu [...] ne-a aprobat-o pentru terminarea noului local de școală“. În noul guvern, portofoliul Instrucțiunii a fost ocupat de dr. Constantin Angelescu²⁷.

În fine, în primăvara anului 1929, localul a fost terminat, fiind dotat și cu un mobilier nou pe care l-a confecționat, din lemn de brad, Constantin Stavarache din Leordeni: bănci, table, cuiere, dulapuri etc.



Învățătorul Nicolae Moșoianu, cu un grup de elevi, 1939.

Cercul cultural Leordeni a hotărât ca ședința pe luna aprilie să se desfășoare în noul local de școală, urmând ca inaugurarea să se facă ulterior. Astfel, întrunirea a avut loc pe 28 aprilie 1929, așa cum s-a consemnat în procesul-verbal, „în localul nou care de mâine încolo va fi adăpostul elevilor în care vor primi lumină și înnobilarea inimii și formarea caracterului“. Cercul cultural Leordeni se compunea din învățătorii școlilor de băieți, fete și Grădina de copii mici Leordeni și școlilor Prundu, Budișteni, Băila, Glâmbocel, Schitu-Scoicești, Ciulnița, Goleștii-Badii, precum și preoții din aceste localități. Slujba a fost oficiată de către toți preoții cercului, iar ședința publică a avut „un caracter înălțător“, ca și cea intimă; „elevii s-au produs cu coruri bine studiate recitări și un poem istoric România Mare“.

Pentru munca și efortul depus la realizarea acestui local de școală, comitetul a hotărât să se intervină la minister ca învățătorii C. Breazu și Alexandru Ciucă să fie „medaliați cu Răsplata muncii pentru construcții școlare“.

În luna mai, la ordinul revizoratului, s-a făcut inventarul bunurilor școlii: Școala nouă, patru săli de clasă, cancelarie, atelier, bibliotecă, latrină cu trei despărțituri, 100 de bănci, patru catedre, patru table, patru cuiere, patru tejghele, trei dulapuri, două mese, șapte sobe teracotă, nouă bănci vechi, o puțină de stejar, două scaune vechi, două donițe, o găleată de fier, două câni de fier smălțuit, două mături, două bidinele.

Școala veche, cu dependințe - un dulap-archivă și bibliotecă, două mese mici de clasă, o catedră cu pedestal, una fără pedestal, două table de perete, 33 de bănci a câte 5-6 elevi, idem a câte 2 și 3 elevi, două putini de apă, trei donițe, trei scaune, trei cuiere, două bidinele, una secure.

Materialul didactic - 60 tablouri istorice (1877-1878, Năvălirea barbarilor, Prinderea lui Tudor Vladimirescu, Lupta de la Baia, Dragoș-Vodă, Traian la podul Turnu-Severin, Aprodul Purice, regi, regine, frații Petru și Ioan Asan etc.); ursul, vulpea și lupul, rața și rățoiul; nouă hărți; coruri școlare de Chiriac; 16 corpuri geometrice de lemn.

²⁷ Idem, fond Prefectura Muscel, dos. 67/1922, f. 59.

Biblioteca, formată din 116 titluri (Minunile naturii, Pericolul băuturilor alcoolice, Morala, Călăuza băncilor populare, Epidemiile dobitoacelor, Acte administrative și juridice, Hrana țăranilor, Războiul românilor, Vița-de-vie, Păstrarea sănătății etc.).

Unelte - gealău, rindea dublă, cioplitoare, fălțuitor, ciubucare, zgârieți, echere, patru teighele din fag, ferăstrău pentru găuri, colțare de lemn, ciocan, clește, pile, șurubelnițe, piatră de ulei.

Muzeu - cioară, uliu, cucuvea, privighetoare, vrabie, rândunică, picioare de găini, crap, știucă, șarpe, broască, șoarece, liliac, arici, cap de iepure²⁸.

La 18 ianuarie 1935, subvizorul N. Moșoianu asistă la cursurile de gospodărie care funcționau de la 11 noiembrie 1935 în casele lui Alexandru Ciucă, „deși li se oferise localul școlii de fete“, și folosesc mașina de bucătărie a acestei școli. Cursurile luaseră ființă din inițiativa doamnei inspectoare generale Maria Dobrescu din Ministerul Instrucției și funcționează sub conducerea unui comitet din care făceau parte: „dna Ana Alexandru Lahovari - Krețulescu, președintă; dna Stegler, d-nele învățătoare Elisabeta Moșoianu, Zoe Bustea, Maria Edulescu, Marina Alexandrescu, Rada Moșoianu, d-șoara Florica Vijelie, d-nele Elena Breazu, Elena Ciucă, Zoe Vijelie, d-nii Alexandru Ciucă, C. Breazu, N. Moșoianu, Alexandru Moșoianu, C. Bustea, Gheorghe Vijelie“ ș.a. Pentru activitatea practică, această școală avea două „maestre de gospodărie“. Programul școlii era următorul: „dimineața, artă culinară, după-amiază, cusături și cârpitul rufelor și ciorapilor“; „cursiste sunt elevele de curs supraprimar din Leordeni (sub îndrumarea învățătoarelor Elisabeta Moșoianu, Zoe Bustea și Florica Vijelie), Ciulnița (Rada Moșoianu și Maria Braslă), Budișteni (Maria Edulescu, Marina Alexandrescu și Elena pr. Breazu), în zilele de joi și sâmbătă; în celelalte zile, cursurile erau frecventate de fete și femei din satele de mai sus²⁹“.

Școala se ocupa nu numai de instrucția elevilor, ci și de educația patriotică. De exemplu, aniversarea zilei de 24 Ianuarie 1859 a început cu un Tedeum la biserica Crețulescu și răspunsurile la slujbă au fost date de corul elevilor; apoi a urmat serbarea școlară - cântece și poezii patriotice, care a avut loc în biserică, iar directorul C. Breazu a vorbit despre importanța zilei.

La examenul de absolvire a șapte clase, din iunie 1937, s-au prezentat elevii următoarelor școli din centrul Leordeni:

Comuna	Înscriși	Frecvență regulată	Prezenți la examen	Absolvit	Calificative
Leordeni-fete	6 fete	2	2	2	2 bine
Leordeni-băieți	14 băieți	10	12	12	2 f.b., 10 b.
Budișteni	8 b., 4 f.	7 b., 2 f.	9	9	3 f.b., 6 b.
Ciulnița	6 b.	5 b.	5	5	1 f.b., 4 bine

Merită să amintim că Alexandru Ciucă, președintele comitetului școlar, a fost numit inspector în Basarabia și în locul său, la 21 septembrie 1941, a fost ales preotul Nicolae Nicolescu³⁰.

Cutremurul din 9 mai 1940 a produs stricăciuni multor imobile. Școala primară mixtă cu etaj din Leordeni avea „două crăpături în față, de la acoperiș până jos, ambele săli de clasă, și alte crăpături oblice spre răsărit, și veranda și balcoanele de la etaj, alte crăpături orizontale și verticale; la etaj, plafoanele burdușite și dezgărdinate de pereți; sobele deplasate, coșurile dărâmate, țigla de pe acoperiș spartă de coșuri“ - concluzia comitetului școlar a fost că „nu mai prezintă garanție de funcționare“. Comitetul școlii propune ca școala să-și amâne cursurile până când Serviciul Tehnic Județean va dispune măsurile necesare. Acesta a delegat pe conductorul tehnic al circumscripției - Topoloveni să facă cercetarea stricăciunilor provocate de cutremur. După constatare, raportează prefectului: „Școala primară mixtă, nemaiputând funcționa - a fost închisă, urmând ca dl. inginer șef al județului să întocmească devizul de reparațiuni sau refacere totală, întrucât, după o apreciere sumară, totalul cheltuielilor ce ar necesita aceste reparațiuni se ridică la 300.000 de lei; până atunci, comitetul școlar este de părere să i se repare acoperișul, spre a împiedica scurgerea apelor din ploi și zăpezi, lucru cari ar grăbi dărâmarea ei“.

Din procesul-verbal al comitetului școlar din data de 23 ianuarie 1941, aflăm lucruri interesante. „Localul școlii de băieți cu etaj s-a dispus de autoritatea comunală să fie destinat pentru cuartiruirea trupelor germane; localul se află în starea în care s-a aflat după cutremur și după ce l-au cercetat, germanii l-au folosit. În local rămăsese tot mobilierul, muzeul, materialul didactic, arhiva“. S-a stabilit ca primarul și directorul școlii să facă inventarul întregului local, care să fie semnat și de autoritatea militară germană. În

²⁸ Idem, fond Școala Leordeni, dos. 187/1925, f. 35, 40; 184/1919, f. 65; 192/1927, f. 1-42.

²⁹ Idem, dos. 185/1928, f. 19.

³⁰ Idem, dos. 184/1919, f. 111, 113; 189/1940, f. 10.

iunie 1942, comitetul școlar a primit de la Ministerul Culturii Naționale și Cultelor 100.000 de lei pentru „consolidarea școlii cu etaj”; în august, ministrul a mai dat suma de 150.000 de lei pentru acoperirea devizului întocmit de Arhitectul Popovici. Doar pentru consolidare, fiindcă pentru reparații era nevoie de sume mai mari, iar vremurile nu permiteau. În iunie 1946, comitetul școlar a primit ajutor de la Ministerul de Finanțe suma de 2.000.000 de lei pentru repararea școlii, însă devizul era mult mai mare: 60.000.000 de lei etajul și 17.000.000 de lei locuința directorului. La stricăciunile cutremurului s-au mai adăugat și cele provocate de trupele sovietice „în timpul cartuirii”, în anii 1944-1945: geamuri spate, uși stricate, gergevele rupte, câpriori de brad stricați, bănci, pedestale, unelte de lucru manual, gard de uluci etc.³¹.

În februarie 1941, comitetul școlar comunal a întocmit inventarul proprietăților de care răspundea: 2 ha lotul școlar al școlii de băieți, 2 ha lotul școlii de fete, obținute prin împrăștierea din 1920, un cămin în vatra satului, de 3.000 mp pe care se află școala de fete și fosta locuință directorului, alt teren în vatra satului, de 3.065 m², pe care se află construită școala de băieți, teren „donat de banca populară locală”; trei clădiri: două școli și o locuință transformată în sală de atelier și birourile băncii populare; biblioteca școlii, compusă din 504 volume, dintre care 204 primite de la doamna Lahovari și Maria Alexandru Gussi. În satul Prundu: un local de școală cu patru camere, mobilier, material didactic, bibliotecă; 50 de ari cămin în vatra satului, donație de la Marin Chiribelea pe care era așezată școala, 1,5 ha teren arabil, în lunca Argeșului, lot școlar, obținut prin împrăștierea din 1920³².

La inspecția subprefectului din 3 decembrie 1943, localul de școală se afla într-o stare „foarte confortabilă și bine îngrijită”, cantina școlară funcționa „în localul vechi al școlii, are veselă și bine utilată, bordeiul din curtea școlii are zarzavaturi în cantități îndestulătoare”. Încă de la 30 decembrie 1938, școala înființase cantina școlară pentru care Maria Gussi donase 300 de lei și 500 de lei pentru elevii săraci. Școala înființase și o pepinieră din care vindeau pomi fructiferi, iar fondurile erau folosite pentru cantină, unde serveau masa 50 de elevi. De la 1 ianuarie 1940 a fost angajat un „maestru tâmplar pentru atelierul practic al școlii”. La 19 august 1941, prefectul îl anunță pe primar că s-a schimbat numele de „cantină școlară” în „cantină obștească” și va funcționa pe lângă fiecare școală „unde pot a lua masa și bătrânii lipsiți de mijloace”; acestea pot funcționa înainte de închiderea școlilor. Era astfel o cantină la Leordeni și Prundu³³.

Deoarece nu toți copiii de școală frecventau cursurile, școala de băieți (4 posturi) și școala de fete (1 post) erau în pericol să piardă un post. După datele recensământului, în anul școlar 1939-1940, ar fi trebuit să fie 314 elevi (159 de băieți și 155 de fete), însă erau înscriși în cataloage 246 de elevi (189 curs inferior și 57 curs superior sau complementar) și frecventau regulat numai 230. Cadrele didactice au motivat diferența de 68 de copii prin lipsa de locuri în școli. S-a solicitat comitetului școlar să se intervină la minister pentru a nu se reducă postul V, fiindcă sunt elevi suficient³⁴.

Fluctuația cadrelor didactice la școală era mare, din motive obiective: începând cu septembrie 1939, directorul C. Breazu se pensionează, Alexandru Ciucă este numit inspector școlar în Basarabia, începând cu septembrie 1941, în locul lor fiind folosiți mai mulți suplinitori; la aceasta se mai adăuga faptul că țara se afla în război și mare parte dintre învățătorii erau mobilizați. După reforma învățământului din anul 1948, și în noile condiții politice, școlile nu s-au mai confruntat cu greutăți în privința frecvenței elevilor. Toate legile privitoare la învățământ, începând cu cea din 1864, stipulau că învățământul primar este obligatoriu, însă niciodată nu s-a realizat în practică, deși era gratuit. Cu toate că legile prevedeau și mijloace de constrângere, amenzi, rezultatele nu au fost pe măsura așteptărilor. Așa se face că mulți tineri din sate au rămas analfabeți și cu precădere, fete.

Într-un recensământ din 1930 sunt cuprinse următoarele date referitoare la știința de carte a locuitorilor³⁵:

Nivelul știutori de carte

Comuna Masculin Feminin	Peste 7 ani	Nivelul științei de carte				Total
		Primar	Secundar	Profesional	Universitar	
Leordeni	690	522	34	14	2	572
	803	442	19	7	2	470
Budișteni	561	417	15	3	—	435

³¹ Idem, dos. 189/1940, f. 2, 5, 17, 18.

³² Idem, dos. 189/1940, f. 5.

³³ Idem, fond Primăria Leordeni, dos. 5/1941, f. 28; 12/1943, f. 17.

³⁴ Idem, dos. 190/1930, f. 27.

³⁵ Al. Ciucă, Gh. Călin, *op. cit.*, p. 219.

	734	314	8	57	1	380
Ciulnița	457	326	28	6	1	361
	535	252	15	3	–	270
Baloteasca	114	63	2	–	–	65
	134	51	2	–	–	53
Bântău	139	90	2	3	–	95
	159	46	1	–	–	47
Călugărița	293	211	6	7	–	224
	362	129	8	1	–	138
Glâmbocata	245	166	8	8	–	182
	300	111	4	–	–	115
Total	2.429	1.795	95	41	3	1.934
	3.027	1.345	57	68	3	1.473
Total general	5.526	3.140	152	109	6	3.407

Nivelul neștiutori de carte

Comuna Masculin Feminin	Total	Între 7 și 12 ani	Între 13 și 19 ani	Între 20 și 64 ani	Peste 65 ani	Nedeclarat
Leordeni	118	6	5	80	27	–
	333	8	20	267	37	1
Budișteni	126	17	12	76	20	1
	354	31	31	261	29	2
Ciulnița	96	6	7	61	22	–
	265	17	20	204	23	1
Baloteasca	49	2	6	31	3	7
	81	5	4	57	13	2
Bântău	44	1	2	35	6	–
	112	4	9	92	7	–
Călugărița	69	7	4	47	11	–
	224	14	26	174	9	1
Glâmbocata	63	2	7	44	10	–
	185	7	23	143	11	1
Total	565	41	43	374	99	8
	1.554	86	133	1.198	129	8
Total general	2.119	127	176	1.572	228	16

Prin urmare, din totalul de 5.526 de locuitori cu vârsta peste 7 ani, numai 3.407 știau carte, adică 61,65%, restul de 2.119 erau analfabeți, (38,35%), cei mai mulți fiind de sex feminin (1.554), adică 28,1%. Așadar, prima observație privind învățământul de până la reforma din 1948 este aceea că numărul neștiutorilor de carte era mare. De aceea, Conferința Națională a P.C.R., care a avut loc între 16 și 21 octombrie 1945, a pus problema lichidării analfabetismului. Prin ordin al Ministerului Educației Naționale, din anul 1946, s-a înființat școala de alfabetizare, pe lângă școala primară din fiecare sat, condusă de directorul școlii. Ordinul a fost pus în aplicare și în satele comunei Leordeni, greul acestei acțiuni căzând pe umerii cadrelor didactice de la fiecare școală. Cursurile de alfabetizare au fost organizate pe două cicluri, I și II, întocmai ca și învățământul. Obiectele de studiu erau: citirea, geometria, istoria, matematica, științele fizio-chimice, științele naturale, datoriile omului și cetățeanului, religia. După reforma învățământului din 1948, religia a fost scoasă din școli și deci și de la cursurile de alfabetizare. La finele cursului de alfabetizare, cursanții susțineau examen la citire, gramatică și matematică, pentru a obține un certificat de absolvire care echivala cu cel obținut de elevii școlilor elementare. Așa s-a întâmplat la toate școlile de pe raza comunei Leordeni, analfabetismul fiind lichidat în cursul deceniului al VI-lea al secolului al XX-lea. Desigur, pe hârtie. În realitate, cursanții, în majoritatea lor au învățat să se iscălească, eventual să citească titlurile mari din ziar. Nici nu se putea altfel. Cei care erau căsătoriți aveau de înfruntat greutățile familiale de zi cu zi, trebuind să muncească pentru a se întreține și să-și crească odraslele. Numai la cursurile de alfabetizare nu le era mintea. Oricum, statul a decretat că în Republica Populară Română nu mai există

neștiutori de carte.

O altă observație este aceea că numărul tinerilor care urmau școli secundare sau profesionale era total nesatisfăcător, iar al celor care urmau o facultate era aproape de zero. De aceea, prin reforma învățământului din 1948, s-a dorit în primul rând să dispară numărul copiilor care nu frecventau școala. Încetul cu încetul, s-a ajuns ca toți copiii de vârstă școlară să fie școlarizați. Pentru realizarea acestui deziderat s-au folosit diferite mijloace, cel principal fiind lămurirea părinților că știința de carte era în folosul omului. În anii de dinaintea evenimentelor din decembrie 1989, documentele oficiale de stat afirmau că în România nu există analfabeți. Desigur, afirmația conținea un procent de exagerare, pentru că unii copii, mai ales de romi și rudari, nu prea frecventau școala, însă în evidențele școlare erau promovați.

Se ajunsese la aceste raportări deoarece vinovați că mulți copii nu frecventau școala erau considerate cadrele didactice, în primul rând. Tot cadrele didactice erau vinovate și dacă elevii nu promovau clasa, astfel că obținerea salariului în totalitate era condiționată de procentul de frecvență și promovabilitate a elevilor. Învățătorii, diriginții și profesorii erau obligați să meargă acasă la părinți, pentru a-i determina să-și trimită copiii la școală, dar și pentru a face lecții cu ei, pentru a promova. Se ajunsese la aberația că toți elevii trebuie să promoveze an de an, în afara cazurilor de boală. Ca măsură de apărare împotriva exagerărilor, cadrele didactice au trecut la raportări care cuprindeau o doză de neadevăr. La prima vedere, răul nu era prea mare, dar judecând în profunzime, efectele negative căpătau alte proporții: elevii au văzut că și de învăț, și de nu învăț, profesorii și învățătorii îi promovează. Așa că interesul unui număr deloc de neglijat de elevi pentru școală era în creștere, fapt ce ducea la scăderea calității învățământului.

Cuprinderea în sistemul de învățământ a copiilor de vârstă școlară, apoi și a majorității preșcolărilor, a fost un aspect pozitiv al politicii statului român. Al doilea aspect pozitiv a fost diversificarea școlilor profesionale și liceale, aceasta fiind cerută de economia țării, ea însăși în plină dezvoltare. La fel și învățământul superior a căpătat alte dimensiuni: înființarea de facultăți în toate domeniile, numărul studenților fiind destul de mare.

Trebuie făcută precizarea că învățământul gimnazial și liceal era gratuit, iar cel superior, aproape în totalitate, fiind condiționat de rezultatele la învățătură ale studenților. Gratuitatea învățământului a făcut ca din satele comunei Leordeni mulți tineri să urmeze școli profesionale și licee de specialitate, devenind apoi muncitori calificați în unități economice din Pitești, Colibași, Topoloveni, București etc. Câteva zeci dintre absolvenții școlilor generale din comună au urmat cursurile învățământului superior, devenind ingineri, medici umani și veterinari, profesori, economiști.

Tot la pozitiv trebuie menționat faptul că în toate cătunele comunei s-au construit localuri de școală unde au învățat copiii de clasele I-IV, iar apoi au urmat cursurile claselor V-VIII la Leordeni, Budișteni sau Glâmbocata. Potrivit prevederilor legii învățământului din august 1948, sistemul de învățământ cuprindea următoarele trepte: grădinița de copii între 3 și 7 ani, școala elementară cu 2 cicluri (ciclul I - clasele I-IV, între 7 și 11 ani, și ciclul al II-lea, clasele V-VII, între 11 și 14 ani), școli medii și învățământul superior. Modificările programei școlare pentru ciclul al doilea erau importante în comparație cu programa cursului complementar de dinaintea reformei. Impedimentul cel mai mare pentru punerea în aplicare a noii programe școlare era lipsa cadrelor didactice calificate. La școlile din comuna Leordeni, cu o singură excepție, corpul profesoral era format din învățători calificați pentru ciclul I, nu însă și pentru ciclul al II-lea; această situație era generală în toată țara. Pentru că profesori care să predea la ciclul al II-lea nu erau, s-au folosit tot învățătorii, pentru care s-au organizat în centrele universitare de atunci „cursuri de calificare“, vara doi ani la rând, câte o lună, respectiv o lună și jumătate. În urma unui examen, aceștia obțineau calificarea pentru obiectul de studiu respectiv, devenind profesori calificați pentru ciclul al II-lea. După aceea s-au înființat institute pedagogice de 2 ani, a căror durată s-a prelungit mai apoi la 3 ani, care aveau și cursuri la fără frecvență (învățământ la distanță). În felul acesta, necesarul de cadre didactice calificate s-a acoperit, putându-se pune în aplicare programa școlară care era mult mai complexă și completă față de cea a cursurilor complementare de dinaintea reformei.

Și baza materială a tuturor școlilor de pe raza comunei Leordeni s-a îmbunătățit continuu: clădiri bune, luminoase, spațioase și încăpătoare. Materialul didactic a fost înnoit și completat permanent, iar orele de educație fizică se desfășoară în spații speciale și bine dotate.

După inspecția pe care i-a făcut-o Secția de Învățământ a raionului Găiești, la 27 februarie 1965, a consemnat următoarele în procesul-verbal de control: „Localul de școală este corespunzător, fiind compus din 6 săli de clasă spațioase, luminoase și bine întreținute. Mobilierul [...] este suficient, dar o parte din el necesită fie reparații, fie totală înlocuire“; WC-ul lasă de dorit; „alimentația elevilor cu apă potabilă se face de la o pompă așezată în curte cu sistem artezian“; combustibilul pentru încălzit este asigurat: lemne,

cărbuni; iluminatul se face electric; materialul didactic este suficient, însă conservat în condiții proaste; școlarizarea este 100%. La această dată toate clasele ciclului al II-lea aveau câte 2 clase paralele³⁶.



Localul actual al școlii din Leordeni. Foto: Alex Șerban, 2007.

Numărul sporit al populației satelor a determinat ca numărul copiilor de vârstă școlară să fie în creștere și, implicit, numărul învățătorilor și profesorilor. Această situație bună privind populația școlară a durat până prin anul 1980, după care numărul copiilor de școală a început să scadă, astfel că școlile primare din multe sate au început să ducă lipsă de copii, la fel și grădinițele din aceleași sate.

Prima școală care a trebuit să-și închidă sălile de clasă a fost cea din Glodu, începând cu 1986, apoi Bântău, începând cu 1988, Moara Mocanului și Schitu Scoicești, din 1996, Baloteasca, din 1999, același lucru s-a întâmplat și cu grădinițele din aceleași sate. Se află în pragul desființării școala din Băila, care în anul școlar 2006-2007 a avut doar 6 elevi în clasele I-IV, dar și cea din Ciulnița are o situație grea, fiindcă în același an 2006-2007 a avut doar 13 elevi. În momentul de față, situația școlilor de pe raza comunei Leordeni este următoarea:

Satul	Nr. de învățători	Nr. de profesori	Clase	Nr. de educatoare
Leordeni	4	14	I-VIII	2
Budișteni	4	8	I-VIII	1
Glâmbocata	3	8	I-VIII	1
Cotu Malului	2	–	I-IV	1
Ciulnița	1	–	I-IV	1
Băila	1	–	I-IV	1

Dintre acestea, o situația mai bună, din punct de vedere al populației școlare, o are școala din Leordeni. Satul avea 466 de gospodării în 2022, deși în 1960 avea 520, iar cătunul Cărciumărești avea 95 în 2002 și 73 în 1960 (acesta fiind singurul din comună care a înregistrat creștere la numărul de gospodării). Numărul de copii necesari pentru această școală este completat și de cei din satul Moara Mocanului și o parte din satul Baloteasca, ale căror școli s-au desființat.

³⁶ Școala Leordeni, registrul 12/1960-2004, f. 17.



Pensionarea educatoarei Ioana Muscalu, 1971.

*Rândul 1: Ioana Ibric, Gheorghîța Arsenescu, Elena Sârbu, Zoe Adrian, Ioana Ivașcu,
Constanța Popescu, Ioana Muscalu, Ioana Vânătoru, Elisabeta Pătrașcu, Elena Băcanu;
Rândul 2: Gheorghe Toroimac, Dumitru Sandu, Niculina Olaru, ..., Ion Videanu, Vasile Lică.*

Populația școlară a scăzut în toate satele în urma deplasării unor tineri către orașe, ca urmare a industrializării acestora, dar mai cu seamă ca urmare a scăderii natalității. Satele ale căror școli s-au desființat au populația îmbătrânită, astfel că în câteva decenii se vor popula complet. Această școală este favorizată și pentru faptul că se află în centrul comunei, iar satul Leordeni este centrul administrativ comunal, astfel că nu se pune problema depopulării localității în așa măsură ca să pună în pericol existența școlii.

Conducerea școlii în ultimele decenii a fost asigurată de: Dumitru Sandu, Ion Stana, Vasile Lică, Dan Brătulescu, Dumitra Tudor și din nou Dan Brătulescu.